

Uchwała z dnia 27 września 2002 r.

III UZP 5/02

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Zbigniew Myszka (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego po rozpoznaniu w dniu 27 września 2002 r. sprawy z wniosku Małgorzaty W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w J. o odszkodowanie, na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 31 stycznia 2002 r. [...]

„Czy sędziemu Naczelnego Sądu Administracyjnego przysługuje jednorazowe odszkodowanie w związku z wypadkiem w drodze do pracy - a jeśli tak to kto jest płatnikiem tego świadczenia ?”

p o d j ą ł u c h w a ł ę :

Sędziemu Naczelnego Sądu Administracyjnego przysługuje jednorazowe odszkodowanie w związku z wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy, które wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych (art. 41 ust. 1 pkt 1 i ust. 4 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych - jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.).

U z a s a d n i e

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało w następującym stanie faktycznym. W dniu 3 lutego 2000 r. sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w R. Małgorzata W. uległa wypadkowi komunikacyjnemu podczas odbywania drogi do pracy, w wyniku którego doznała uszczerbku na zdrowiu. Z tego tytułu domagała się przyznania jej prawa do jednorazowego odszkodowania, podkreślając, że w dniu wypadku w drodze do pracy była pracownikiem mianowanym podlegającym ochronie ubezpieczeniowej na pod-

stawie przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.). Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w J. decyzją z dnia 8 czerwca 2000 r. odmówił przyznania wnioskodawczyni prawa do jednorazowego odszkodowania, twierdząc, że pozostaje w służbowym stosunku zatrudnienia, nie będącym stosunkiem pracy w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy, a przeto nie jest pracownikiem i nie podlega obowiązkowemu lub dobrowolnemu ubezpieczeniu wypadkowemu stosownie do przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), w konsekwencji nie jest uprawniona do ubiegania się o przyznanie jej prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu doznanego w wypadku w drodze do pracy.

Odwołanie wnioskodawczyni od tej decyzji oddalił Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie wyrokiem z dnia 3 lipca 2001 r., argumentując, iż odwołująca się, będąc sędzią NSA, nie jest pracownikiem w rozumieniu ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jak też ustawy wypadkowej, ani nie podlega przepisom rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 czerwca 1997 r. w sprawie świadczeń dla pracowników, którzy ulegli wypadkowi w szczególnych okolicznościach oraz świadczeń dla osób nie będących pracownikami (Dz.U. Nr 120, poz. 758 ze zm.). Według tego Sądu taki pogląd „korespondował” z brzmieniem art. 78¹ § 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.), który stanowił, iż od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne, a także z treścią art. 12 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, którym nie obejmuje się sędziów podmiotowym zakresem podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Rozpoznając apelację wnioskodawczyni, która argumentowała, iż ma status pracownika z tytułu najemnej pracy sędziego, który gwarantuje jej ochronę ubezpieczeniową przewidzianą w przepisach prawa wypadkowego, „w przeciwnym bowiem razie grupa zawodowa - sędziowie pozbawiona zostaje przez racjonalnego ustawodawcę ochrony prawnej”, Sąd Apelacyjny powziął wątpliwości ujęte w treści przedstawionego do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego. W ocenie tego Sądu, od dnia 1 stycznia 1998 r. na podstawie art. 8 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 124, poz. 782) - sędziowie pozostają poza normatywnym oddziaływaniem systemu ubezpieczeń społecznych,

skoro ich wynagrodzenia zwolnione są od obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne (art. 78¹ § 1 u.s.p.). I chociaż treść art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nie wyłącza wprost sędziów z obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, a w konsekwencji także z ubezpieczenia wypadkowego, jak ma to miejsce w odniesieniu do prokuratorów, jednak nie budzi wątpliwości, że również sędziowie nie podlegają tym ubezpieczeniom, poczynając od daty wejścia w życie powołanej noweli sędziowskiej pragmatyki służbowej. Może to uzasadniać prezentowane przez organ ubezpieczeń społecznych stanowisko, iż w następstwie wyłączenia sędziów z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych - sędziom przysługują wyłącznie te świadczenia z ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, które są wypłacane przez pracodawcę, tj. jednorazowe odszkodowanie i odszkodowanie, przedmioty zniszczone lub utracone wskutek wypadku przy pracy (art. 32 i 34 tej ustawy), skoro nabycie prawa do ustawowych świadczeń wypadkowych należy łączyć nie tylko z faktem pozostawania w stosunku pracy, ale również z opłacaniem składek na ubezpieczenie społeczne. Nie jest jednak jasne, czy sędzia ma prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu doznanego wskutek wypadku w drodze do pracy oraz kto ewentualnie jest płatnikiem tego świadczenia. Uprawnienia pracowników poszkodowanych wskutek wypadku w drodze do pracy lub z pracy wynikają z art. 41 ustawy wypadkowej i są realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a ponadto nabycie prawa do jednorazowego odszkodowania nie zawsze jest uzależnione od dopełnienia obowiązku składowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego „takie też rozwiązanie przyjęto w art. 74 par. 1 u.s.p. przyznając sędziemu prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego - zasiłków: porodowego, macierzyńskiego, opiekuńczego i wychowawczego - 'na zasadach i w wysokości określonych w tych przepisach'. Ostatecznie Sąd Apelacyjny skłania się do konkluzji, że sędzia ma prawo do jednorazowego odszkodowania w związku z wypadkiem w drodze do pracy, które wypłaca mu Zakład Ubezpieczeń Społecznych (art. 9 ust. 1 w związku z art. 2 pkt 1 oraz art. 41 ust. 4 ustawy wypadkowej). Taka wykładnia sygnalizowanych przepisów odpowiadałaby zasadzie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, chociaż nie wyjaśnia kwestii „braku aksjologicznej zasady negatywnej dyferencjacji uprawnień ubezpieczeniowo-społecznych sędziów i prokuratorów z uwagi li tylko na specyficzny charakter zatrudnienia”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przedstawione zagadnienie prawne jest wynikiem braku spójnej i kompleksowej regulacji uprawnień wszystkich sędziów (w tym także sędziów sądów powszechnych, sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz sędziów Sądu Najwyższego), na wypadek wystąpienia zdarzeń objętych tradycyjnymi ryzykami zaliczanymi do sfery ubezpieczeń społecznych w sędziowskich pragmatykach służbowych. Trzeba bowiem zasygnalizować, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.) - do sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego stosuje się odpowiednio przepisy o Sądzie Najwyższym i przepisy o ustroju sądów powszechnych (art. 15 tej ustawy), co po reformie sądownictwa administracyjnego oznacza, iż prawa sędziów wojewódzkich sądów administracyjnych określają przepisy prawa o ustroju sądów powszechnych (art. 29 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych), a sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego - także przepisy dotyczące Sądu Najwyższego (art. 37 tej ustawy).

Po systemowej reformie ubezpieczeń społecznych wynikającej z przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych lub ustawa systemowa), ubezpieczenia społeczne obejmują ubezpieczenia emerytalne, ubezpieczenia rentowe, ubezpieczenie w razie choroby i macierzyństwa, zwane „ubezpieczeniem chorobowym” oraz ubezpieczenie z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zwane ubezpieczeniem wypadkowym (art. 1 tej ustawy). Wstępnie trzeba podnieść, iż ubezpieczenie z tytułu wypadków drodże do lub z pracy zalicza się do obszaru ubezpieczenia wypadkowego, ponieważ ustawa z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.), kreuje prawo ustawowo wskazanych podmiotów, poszkodowanych wskutek tego rodzaju zdarzeń prawnych, do ściśle określonych świadczeń wypadkowych, tj. jednorazowego odszkodowania i renty wypadkowej z tytułu niezdolności do pracy, które przysługują od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (art. 41 ust. 1-4 tej ustawy).

Źródłem problemu dalszego podlegania sędziów wypadkowej ochronie prawa ubezpieczeń społecznych jest to, że począwszy od dnia 1 stycznia 1998 r., na pod-

stawie ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 124, poz. 782), od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne. W aktualnym stanie prawnym zapis taki znajduje się w art. 91 § 9 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm., powoływanej dalej jako u.s.p.). Zwolnienie wynagrodzeń sędziowskich z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne wynikało z realizacji przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, gwarantujących konstytucyjną nieusuwalność sędziów ze sprawowanych urzędów (art. 180 ust. 1 Konstytucji) i wprowadzających instytucję stanu spoczynku sędziego po osiągnięciu ustawowo określonej granicy wiekowej albo wskutek choroby lub utraty sił uniemożliwiających mu dalsze sprawowanie jego urzędu (art. 180 ust. 3 i 4 Konstytucji). Ustrojodawca konstytucyjny przewidział także możliwość przeniesienia sędziego w stan spoczynku w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych (art. 180 ust. 5 Konstytucji). Realizując te przepisy konstytucyjne ustawodawca zagwarantował sędziom w stanie spoczynku prawo do uposażenia (art. 100 § 1-3 u.s.p.), którego uzyskanie wyłącza możliwość ubiegania się o prawo do emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu pracy na stanowisku sędziego (art. 100 § 5 u.s.p.), przewidując ponadto, iż w razie zbiegu tych uprawnień wypłaca się wyłącznie uposażenie (art. 100 § 6 u.s.p.).

Przyjęte zmiany zasad i sposobu zaopatrzenia sędziów na wypadek wystąpienia okoliczności powodujących przejście w stan spoczynku, a przede wszystkim zwolnienie wynagrodzeń sędziów z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, bywały na ogół odczytywane jako generalne wyłączenie sędziów z podlegania powszechnemu systemowi ubezpieczeń społecznych. Tymczasem ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wcale nie pozbawia sędziów statusu podmiotów podlegających obowiązkowo systemowi ubezpieczeń społecznych. Przeciwnie, stosunek służbowy sędziego, z wyłączeniem publicznoprawnej sfery jurysdykcyjnej (polegającej na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w imieniu Państwa przez niezawisłych, nieusuwalnych i korzystających z immunitetu sędziów - art. 178, 180 i 181 Konstytucji), jak i jego elementów korporacyjnych (związanych z przynależnością do samorządu sędziowskiego i wykonywaniem jego zadań), kwalifikuje się jako służbowy stosunek pracy z nominacji zarówno w sferze prawa pracy, jak i prawa ubezpieczeń społecznych - (art. 8 ust. 1 ustawy systemowej w związku z art. 65 u.s.p. i art. 2

KP). W szczególności ustawa systemowa nie uważa sędziów za osoby pozostające w stosunku służby (a contrario art. 8 ust. 15). Sędziowie nie zostali przeto *expressis verbis*, tak jak prokuratorzy (co zresztą budzi istotne zastrzeżenia dotyczące takiej regulacji w zakresie mogącym prowadzić do ograniczenia określonych uprawnień ze sfery ubezpieczeń społecznych tej kategorii zatrudnionych, ale pozostaje poza zakresem przedstawionego do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego), wyłączeni z obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym (art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 11 i 12 ustawy systemowej). Unormowanie zwalniające wynagrodzenia sędziów z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne (art. 91 § 9 u.s.p.) należy zatem łączyć jedynie z tymi wyraźnymi i szczególnymi unormowaniami sędziowskiej pragmatyki służbowej, które przewidują, iż tytułu pracy na stanowisku sędziego przysługuje prawo do uposażenia w stanie spoczynku, natomiast nie przysługuje prawo do emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 100 § 5 u.s.p.), a - w razie zbiegu tych uprawnień - sędziemu wypłaca się wyłącznie uposażenie (art. 100 § 6 u.s.p.). Tego rodzaju unormowania byłyby zbędne, gdyby zwolnienie wynagrodzeń sędziowskich z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne całkowicie wyłączało kategorię zawodową sędziów spod oddziaływania systemu ubezpieczeń społecznych. Nie można też pomijać obowiązku przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przewidzianej w przepisach o ubezpieczeniu społecznym składki od wynagrodzeń sędziowskich, wypłaconych w okresie służby sędziowskiej - w razie rozwiązania albo wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w sposób, o jakim mowa w art. 68, co jednakże wyklucza ubieganie się o status i uprawnienia sędziego w stanie spoczynku (art. 91 § 10-12 u.s.p.). Powyższe oznaczają, że zwolnienie wynagrodzeń sędziów z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne nie może uzasadniać pozbawienia grupy zawodowej sędziów tych uprawnień ze sfery ubezpieczeń społecznych, których nie gwarantują im pragmatyki służbowe. Wytycza to taki kierunek rozważań w zakresie przedstawionego zagadnienia prawnego, który opiera się na założeniu, że objęcie sędziów szczególnym systemem uzyskiwania uprawnień związanych z przejściem w stan spoczynku powoduje ich wyłączenie z podlegania i korzystania ze świadczeń z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych jedynie w zakresach wyraźnie uregulowanych w sposób odrębny lub szczególny w obowiązujących ich pragmatykach ustrojowych (służbowych). Oznacza to, że z tytułu służbowego stosunku pracy sędziowie nie nabywają prawa tylko do tych ustawowo określonych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, które

wyłącza pragmatyka służbowa, tj. z prawa do emerytury lub renty z tytułu pracy na stanowisku sędziego, albowiem przysługuje im prawo do uposażenia w stanie spoczynku. Ponadto sędziowie nie korzystają z innych tradycyjnie przypisanych do sfery ubezpieczeń społecznych świadczeń określonych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, uzyskiwanych w razie niemożności wykonywania pracy z innych przyczyn niż choroba, a także z zasiłków z ubezpieczenia społecznego, jednakże w ich miejsce przysługuje im od pracodawcy, przez okres przewidziany w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych, prawo do wynagrodzenia w wysokości tych świadczeń lub zasiłków (art. 94 § 2 i 4 u.s.p.). Wyżej zasygnalizowane regulacje normatywne wskazują, iż sędziowie są wyłączeni z możliwości uzyskania tylko tych świadczeń wynikających z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, które pod postacią innych, niejako „zamiennych” świadczeń, jak uposażenie w stanie spoczynku lub wynagrodzenia, wypłacanych w miejsce świadczeń uzyskiwanych w razie niemożności wykonywania pracy z innych przyczyn niż choroba, określonych w przepisach o świadczeniach z ubezpieczenia społecznego oraz zasiłków z ubezpieczenia społecznego - gwarantują im pragmatyki służbowe. Pośród tych świadczeń nie wymieniono wszakże uprawnienia sędziów do uzyskania jednorazowych odszkodowań na wypadek wystąpienia zdarzeń regulowanych ustawą wypadkową. W ocenie Sądu Najwyższego, tworzenie odrębnego systemu uprawnień sędziów związanych z ich pozostawaniem w stosunkach służbowych nie uzasadnia twierdzenia, iż - w zakresie objętym przedmiotem rozważanego zagadnienia prawnego - występuje luka legislacyjna, która mogłaby być pretekstem do pozbawienia tej grupy zawodowej świadczeń wypadkowych z ubezpieczenia społecznego, które od czasu wprowadzenia systemu tych świadczeń zawsze przysługiwały tej grupie zawodowej, a których - de lege lata - nie normują sędziowskie pragmatyki służbowe. Oznacza to, że teza o całkowitym wyłączeniu sędziów z systemu powszechnych ubezpieczeń społecznych nie ma normatywnego uzasadnienia, co najmniej do czasu stworzenia całkowicie odrębnego i spójnego systemu świadczeń przysługujących sędziom ze służbowego stosunku pracy na wypadek wystąpienia zdarzeń tradycyjnie zaliczanych do ryzyk sfery ubezpieczeń społecznych, zamiast świadczeń z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, z którego sędziowie mogliby zostać *expressis verbis* wyłączeni.

Sąd Najwyższy zwraca uwagę, iż rodzaje świadczeń z ubezpieczeń społecznych, warunki nabywania oraz zasady i tryb ich przyznawania określają odrębne

przepisy ujęte w aktach rangi ustawowej (art. 2 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), których nie można pomijać przy rozważaniu kwestii ujętej w przedstawionym do rozstrzygnięcia zagadnieniu prawnym. W przypadku ubezpieczenia wypadkowego - podmiotami uprawnionymi do uzyskania świadczeń wypadkowych są pracownicy, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy, oraz członkowie rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby (art. 1 ustawy wypadkowej). Ograniczonym zakresem świadczeń wypadkowych zostali objęci wszyscy pracownicy, którzy ulegli wypadkowi w drodze do pracy lub z pracy, z tytułu którego są uprawnieni do jednorazowego odszkodowania - w razie stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu oraz renty wypadkowej - w razie zaliczenia do kręgu osób częściowo lub całkowicie niezdolnych do pracy (art. 41 ust. 1). Świadczenia takie przysługują również członkom rodziny pracownika lub rencisty pobierającego rentę wypadkową, który zmarł wskutek takiego wypadku (art. 41 ust. 2). Renta z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy oraz jednorazowe odszkodowanie z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przysługuje ponadto na warunkach i w wysokości określonych w ustawie wypadkowej pracownikom, którzy ulegli wypadkom lub zachorowali na chorobę zawodową w tzw. szczególnych okolicznościach oraz członkom ich rodzin, a nawet niektórym grupom osób nie będących pracownikami (por. wydane na podstawie art. 43 ustawy wypadkowej rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 września 1997 r. w sprawie świadczeń dla pracowników, którzy ulegli wypadkom w szczególnych okolicznościach, oraz świadczeń dla osób nie będących pracownikami - Dz.U. Nr 120, poz. 758 ze zm., powoływane dalej jako rozporządzenie Rady Ministrów z 16 września 1997 r.). Prowadzi to do wniosku, że w razie zaistnienia prawnie zdefiniowanego zdarzenia wypadkowego (lub choroby zawodowej) - ochronie ubezpieczeniowej w ramach wypadkowego ubezpieczenia społecznego podlegają wszyscy pracownicy, bez względu na podstawę prawną realizowanego stosunku pracy, a także określone grupy osób nie będące pracownikami w przypadkach określonych w przepisach szczególnych, tj. w rozporządzeniu Rady Ministrów z 16 września 1997 r. Z powyższych unormowań wynika ponadto, iż nabycie prawa do świadczeń wypadkowych nie zawsze jest uzależnione od objęcia poszkodowanego tym rodzajem ubezpieczenia społecznego oraz od odprowadzenia składek na to ubezpieczenie, skoro nawet niepodleganie temu rodzajowi ubezpieczeń prawnie określonych grup osób - nie będących pracownikami i nie opłacających składek na ubezpieczenie społeczne - nie wyklucza możliwości przyznania im

określonych świadczeń wypadkowych z tytułu szczególnej wypadkowej ochrony ubezpieczeniowej.

Trzeba także zwrócić uwagę, że późniejsza ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych w żadnym zakresie nie zmieniła zasad i warunków nabywania prawa do świadczeń przewidzianych w ustawie wypadkowej i wydanych na jej podstawie przepisach wykonawczych, a przeto ubezpieczenie wypadkowe jest realizowane według reguł określonych w przepisach „wypadkowego” prawa ubezpieczeń społecznych. W szczególności ustawa systemowa nie nadała nowego brzmienia przepisom ustawy wypadkowej w zakresie jej podmiotowego i przedmiotowego oddziaływania, a ponadto nie zmieniła podmiotów zobowiązanych do wypłaty świadczeń wypadkowych. Przeciwnie, podleganie sędziów przepisom ustawy wypadkowej wyraźnie potwierdzał dodany do tej ustawy (z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1999 r.) art. 24 ust. 2a tej ustawy, który regulował zbieg uprawnień do renty wypadkowej i uposażenia w stanie spoczynku przyznanego ze względu na wiek - przewidując możliwość wyboru wypłaty uposażenia powiększonego o połowę renty wypadkowej lub renty wypadkowej powiększonej o połowę uposażenia, a także art. 24 ust. 3a tej ustawy, regulujący zbieg prawa do renty wypadkowej i uposażenia w stanie spoczynku przyznanego z powodu choroby lub utraty sił albo uposażenia rodzinnego, który ustanawiał zasadę wypłaty jednego z tych zbiegających się świadczeń - wyższego lub wybranego przez osobę uprawnioną. Nawet jeżeli przyjąć, iż działanie reguły *lex posterior derogat legi priori* spowodowało utratę mocy obowiązującej zasygnalizowanych unormowań „zbiegowych”, skoro art. 100 § 5 u.s.p. stanowi, iż z tytułu pracy na stanowisku sędziego nie przysługuje prawo do emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a zatem nie przysługuje także prawo do renty wypadkowej, zważywszy że sędziemu przeniesionemu w stan spoczynku z powodu wieku, choroby lub utraty sił przysługuje prawo do uposażenia (art. 100 § 2 u.s.p.), to nadal (*de lege lata*) służbowe pragmatyki sędziowskie nie wprowadziły innych (dalszych), odrębnych lub odmiennych zasad dotyczących uprawnień sędziów ubiegających się o jednorazowe odszkodowania za następstwa wypadków przy pracy, w drodze do pracy lub z pracy oraz chorób zawodowych. Oznacza to tyle, że sędziowie nie zostali pozbawieni możliwości korzystania z tych uprawnień. Wszystko to prowadzi do wniosku, że doniosłe prawnie stosunki społeczne dotyczące tych świadczeń należnych wszystkim pracownikom, nie uchylają się na gruncie obowiązującego prawa spod normatywnego oddziaływania przepisów ustawy wypadkowej oraz wydanych na jej podstawie aktów

wykonawczych, które autonomicznie określają podmiotowy i przedmiotowy zakres ochrony społecznych ubezpieczeń wypadkowych, w tym rodzaje zdarzeń prawnych, z tytułu których osobom uprawnionym (również sędziom pozostającym w służbowych stosunkach pracy), przysługuje prawo do jednorazowego odszkodowania, a także zasady nabywania i podmioty zobowiązane do wypłaty tych świadczeń.

W ocenie Sądu Najwyższego - brak jest wystarczających podstaw normatywnych do pozbawienia sędziów wypadkowej ochrony ubezpieczeniowej z tytułu prawnie określonych zdarzeń wypadkowych tylko z tej przyczyny, że od wynagrodzeń sędziowskich nie opłaca się składek na ubezpieczenie społeczne. Odmienne stanowisko, zmierzające do pozbawienia sędziów prawa do jednorazowego odszkodowania w związku z prawnie określonymi zdarzeniami wypadkowymi, nie tylko pozostawałoby w sprzeczności z art. 41 ust. 1 i 4 ustawy wypadkowej, ale ponadto stanowiłoby nieuzasadnioną dyskryminację tej grupy zawodowej, naruszając konstytucyjną zasadę równego traktowania obywateli (art. 32 Konstytucji RP) w zakresie konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1 Konstytucji). Oznacza to, że sędziom, w tym sędziemu Naczelnego Sądu Administracyjnego, przysługuje jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu doznanego wskutek wypadku w drodze do pracy, które - de lege lata - wypłaca Zakład Ubezpieczeń. Obarczenie organu ubezpieczeń społecznych obowiązkiem wypłaty tego świadczenia, pomimo nieopłacania składek od wynagrodzeń sędziowskich, nie prowadzi do jakiegoś nadzwyczajnego uszczuplenia interesów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli zważyć, że jego zasoby majątkowe powstawały również z opłaconych - w poprzednim stanie prawnym - składek na pracownicze ubezpieczenia od wynagrodzeń sędziów, którzy w aktualnym stanie prawnym zostali wyłączeni z możliwości uzyskania tych uprawnień z ubezpieczenia społecznego, których funkcję przejęły świadczenia uzyskiwane na podstawie przepisów pragmatyk służbowych.

Natomiast systemowa zależność pomiędzy objęciem obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym a opłacaniem składki ubezpieczeniowej, warunkująca - co do zasady - nabycie prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego od opłacenia tej składki, wymaga takiej interwencji ustawodawcy, aby Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosił finansowej odpowiedzialności za następstwa prawnie zdefiniowanych zdarzeń wypadkowych wobec grup zawodowych, których wynagrodzenia zostały zwolnione z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Trzeba tu zasygnalizować, że poddane procedurom parlamentarnym legislacyjne projekty

zmiany sędziowskiej pragmatyki służbowej zmierzają od obarczenia Skarbu Państwa odpowiedzialnością za następstwa zdarzeń prawnych zdefiniowanych w ustawie wypadkowej, a w kwestiach odnoszących się do zdarzeń wypadkowych nie uregulowanych w pragmatyce służbowej, projekt zmian przewiduje dalsze odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących wypadków przy pracy i chorób zawodowych pracowników. Takie działania legislacyjne potwierdzają założenie, które legło u podstaw podjętej uchwały, że doniosłe prawnie stosunki społeczne dotyczące odpowiedzialności za wypadki przy pracy, w drodze do pracy lub z pracy oraz za choroby zawodowe sędziów nie uchylają się spod normatywnego oddziaływania przepisów ustawy wypadkowej oraz wydanych na jej podstawie aktów wykonawczych, chyba że przepisy pragmatyk służbowych postanowią inaczej.

Powyższe rozważania doprowadziły Sąd Najwyższy do udzielenia odpowiedzi zawartej w sentencji podjętej uchwały.

=====